

Věc C-393/21**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

28. června 2021

Předkládající soud:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva)

Datum předkládacího rozhodnutí:

23. června 2021

**Zúčastněná strana a navrhovatelka v řízení o kasačním opravném
prostředku:**

Lufthansa Technik AERO Alzey GmbH

Žalobkyně a další účastnice řízení o kasačním opravném prostředku:

Arik Air Limited

Předmět původního řízení

Spor v původním řízení se týká právních ustanovení upravujících zastavení vykonávacího řízení v případě vzniku sporu ve státě původu, který se týká legality, výkladu a použití evropského exekučního titulu.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Výklad a použití článku 23 nařízení č. 805/2004, jakož i čl. 36 odst. 1 a čl. 44 odst. 2 nařízení č. 1215/2012; článek 267 třetí pododstavec Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

Předběžné otázky

- 1) Jak je třeba vykládat pojem „výjimečné okolnosti“ uvedený v čl. 23 písm. c) nařízení č. 805/2004 s ohledem na cíle tohoto nařízení, zejména cíl urychlit a zjednodušit výkon rozhodnutí členských států a účinně zajistit ochranu práva na spravedlivý proces? Jaký prostor pro uvážení mají příslušné orgány členského státu výkonu při výkladu pojmu „výjimečné okolnosti“?

- 2) Musí být při rozhodování o použití čl. 23 písm. c) nařízení č. 805/2004 považovány za relevantní takové okolnosti, jako jsou okolnosti dané v projednávané věci, jež souvisejí se soudním řízením ve státě původu, v němž se rozhoduje o otázce týkající se zrušení rozhodnutí, na jehož základě byl vydán evropský exekuční titul? Podle jakých kritérií je třeba posuzovat řízení o opravném prostředku probíhající v členském státě původu a jak komplexní musí být posouzení tohoto řízení, které provádějí příslušné orgány členského státu výkonu?
- 3) Co je předmětem posuzování při rozhodování o uplatnění pojmu „výjimečné okolnosti“ uvedeného v článku 23 nařízení č. 805/2004: je třeba posuzovat dopad rozhodných okolností sporu v případě, že je rozhodnutí státu původu v tomto státě napadeno opravným prostředkem, je třeba analyzovat potenciální pozitivní nebo negativní dopady příslušného opatření uvedeného v článku 23 nařízení, nebo je třeba analyzovat hospodářské možnosti dlužníka toto rozhodnutí vykonat či jiné okolnosti?
- 4) Je podle článku 23 nařízení č. 805/2004 přípustné současné uplatnění několika opatření uvedených v tomto článku? V případě kladné odpovědi na tuto otázku, z jakých kritérií musí příslušné orgány státu výkonu vycházet při rozhodování o vhodnosti a přiměřenosti uplatnění několika z těchto opatření?
- 5) Musí být na rozhodnutí státu původu o pozastavení (nebo zrušení) vykonatelnosti použit právní režim zakotvený v čl. 36 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, nebo se použije právní režim obdobný právnímu režimu upravenému v čl. 44 odst. 2 tohoto nařízení?

Uváděná ustanovení unijního práva

Článek 47 Listiny základních práv Evropské unie (Úř. věst. 2016, C 202, s. 389).

Článek 1, článek 5, čl. 10 odst. 1, čl. 20 odst. 1 a článek 23 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (Úř. věst. 2004, L 143, s. 15; Zvl. vyd. 19/07, s. 38; dále jen „nařízení č. 805/2004“).

Článek 36 odst. 1 a čl. 44 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1; dále jen „nařízení č. 1215/2012“).

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42; dále jen „nařízení č. 44/2001“).

Uváděná ustanovení vnitrostátního práva

Článek 13 Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinėsteisės aktų įgyvendinimo įstatymas (zákon Litevské republiky o provádění unijních a mezinárodních právních aktů upravujících občanskoprávní řízení), nadepsaný „Evropský exekuční titul“, který v odstavci 3 stanoví:

3. Rozhodnutí, dohody o narovnaní schválené soudem a úřední listiny, ve vztahu k nimž byl vydán evropský exekuční titul, jsou vykonatelnými tituly. Jsou vykonávány v souladu s pravidly uvedenými v části VI občanského soudního řádu Litevské republiky, pokud [nařízení č. 805/2004] a tento zákon nestanoví jinak.

Článek 18 tohoto zákona, nadepsaný „Zastavení nebo omezení výkonu rozhodnutí“, který v odstavci 3 stanoví:

3. Rozhodnutí uvedená v čl. 23 odst. 1 písm. c) [nařízení č. 805/2004] vydává exekutor příslušný podle místa výkonu daného rozhodnutí nebo úřední listiny.

Článek 625 Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (občanský soudní řád Litevské republiky; dále jen „OSŘ“), nadepsaný „Odklad provádění opatření v rámci výkonu rozhodnutí, zastavení vykonávacího řízení, vrácení exekučního titulu“, který v odstavci 1 stanoví:

1. Exekutor, který vede výkon exekučního titulu, může v souladu s postupem stanoveným tímto zákonem buď z vlastního podnětu, nebo na návrh účastníků vykonávacího řízení svým usnesením odložit provádění opatření v rámci výkonu rozhodnutí, zastavit vykonávací řízení nebo vrátit exekuční titul oprávněnému.

Článek 626 OSŘ, nadepsaný „Povinné zastavení vykonávacího řízení a povinné přerušení provádění opatření v rámci výkonu rozhodnutí“, který stanoví:

1. Exekutor zastaví vykonávací řízení v následujících případech:

1) jestliže došlo k úmrtí dlužníka nebo oprávněného, jakož i po restrukturalizaci nebo likvidaci právnické osoby, která je dlužníkem nebo oprávněným, pokud je s ohledem na právní vztahy možné převzetí práv a povinností;

2) pokud dlužník ztratil způsobilost k právním úkonům;

3) pokud bylo proti dlužníkovi zahájeno insolvenční řízení nebo restrukturalizace. [...]

4) pokud bylo ve vztahu k dlužníkovi bankou nebo Centrinė kredito unija (Ústřední úvěrové družstvo Litevské republiky) vyhlášeno omezení činnosti (moratorium);

5) pokud exekutor obdržel dohodu o narovnaní uzavřenou oprávněným a dlužníkem;

6) pokud došlo k obnovení běhu lhůty pro podání opravného prostředku v případě, že podkladem pro vydání exekučního titulu bylo rozhodnutí, proti němuž byl opravný prostředek podán (to neplatí pro rozhodnutí, která jsou okamžitě vykonatelná).

[...]

Článek 627 OSŘ, nadepsaný „Právo zastavit vykonávací řízení nebo odložit provádění opatření v rámci výkonu rozhodnutí“, který stanoví:

Exekutor může zcela nebo zčásti zastavit vykonávací řízení nebo odložit provádění opatření v rámci výkonu rozhodnutí v následujících případech:

- 1) pokud o to písemně požádá oprávněný;
- 2) pokud dlužník onemocněl a toto onemocnění je závažné, nikoli však chronické, a to poté, co bude exekutorovi doručen dokument vyhotovený léčebným zařízením;
- 3) pokud je dlužník hospitalizován;
- 4) pokud je vyhlášeno pátrání po dlužníkovi (článek 620 tohoto řádu);
- 5) v případě řízení o vyklizení, pokud dlužník nebo člen jeho rodiny onemocní, za podmínky, že toto onemocnění není chronické, a to poté, co bude exekutorovi doručen dokument vyhotovený léčebným zařízením;
- 6) pokud bylo vykonávací řízení zahájeno na žádost soudu;
- 7) pokud jsou podle ustanovení Lietuvos Respublikos finansinio tvarumo įstatymas (zákon Litevské republiky o finanční udržitelnosti) ve vztahu k dlužníkovi nebo oprávněnému prováděna opatření za účelem reorganizace subjektu finančního sektoru.

Stručné shrnutí skutkového stavu a původního řízení

- 1 Exekutor působící v Litvě vykonává v rámci vykonávacího řízení usnesení Amtsgericht Hünfeld (okresní soud v Hünfeldu, Německo) ze dne 14. června 2019, na jehož základě byl vydán exekuční titul ze dne 24. října 2019 a potvrzení evropského exekučního titulu ze dne 2. prosince 2019 o vymáhání dluhu dlužnice, společnosti Arik Air Limited (žalobkyně v prvoinstančním řízení), ve výši 2 292 993,32 EUR ve prospěch oprávněné, společnosti Lufthansa Technik AERO Alzey GmbH (zúčastněné strany a navrhovatelky v řízení o kasačním opravném prostředku).
- 2 Dlužnice, Arik Air Limited, podala u Landgericht Frankfurt am Main (zemský soud ve Frankfurtu nad Mohanem, Německo) návrh na zrušení potvrzení evropského exekučního titulu ze dne 2. prosince 2019 a zastavení výkonu. Tvrdila, že toto potvrzení bylo vydáno protiprávně, neboť procesní dokumenty

okresního soudu v Hünfeldu jí nebyly řádně doručeny, což mělo za následek zmeškání lhůty k podání námitek dlužnicí. V usnesení ze dne 9. dubna 2020 tento soud uvedl, že výkon exekučního titulu ze dne 24. října 2019 bude zastaven, pokud Arik Air Limited složí jistotu ve výši 2 000 000 EUR. V opačném případě nelze návrhu na zastavení výkonu vyhovět, neboť dlužnice neprokázala, že byl exekuční titul vydán protiprávně.

- 3 Dlužnice, Arik Air Limited, podala u exekutora návrh na zastavení vykonávacího řízení v Litevské republice do doby, než bude o návrzích dlužnice na zrušení potvrzení evropského exekučního titulu a zastavení výkonu rozhodnuto pravomocným procesním rozhodnutím německého soudu. V současné době probíhá u německých soudů ohledně této občanskoprávní věci řízení o opravném prostředku.
- 4 Exekutor odmítl vykonávací řízení zastavit z důvodu, že články 626 a 627 OSŘ nestanoví procesní možnost zastavení výkonu pravomocného rozhodnutí z důvodu, že byly u soudu státu původu podány návrhy na zrušení.
- 5 Usnesením ze dne 11. června 2020 Kauno apylinkės teismas (okresní soud v Kaunasu, Litva), k němuž byla podána žaloba týkající se tohoto odmítnutí, této žalobě nevyhověl. Soud uvedl, že návrh dlužnice již byl předmětem posouzení v usnesení soudu státu původu ze dne 9. dubna 2020, a že tedy nemá důvod jej posuzovat.
- 6 Usnesením ze dne 25. září 2020 Kaunas apygardos teismas (krajský soud v Kaunasu, Litva), který rozhodoval o opravném prostředku, zrušil usnesení soudu prvního stupně, vyhověl žalobě podané společností Arik Air Limited a nařídil zastavení vykonávacího řízení do doby, než bude o nárocích žalobkyně rozhodnuto v plném rozsahu pravomocným rozhodnutím příslušného německého soudu. Soud rozhodující o opravném prostředku uvedl, že vzhledem k nepřiměřeně velké újmě, která by mohla v rámci vykonávacího řízení vzniknout, představuje návrh týkající se potvrzení evropského exekučního titulu podaný u soudu státu, kde byl tento evropský exekuční titul vydán, dostatečný důvod pro zastavení vykonávacího řízení. Soud rozhodující o opravném prostředku měl na rozdíl od prvoinstančního soudu za to, že ze spisu neplyne, že byla složena jistota stanovená v usnesení zemského soudu ve Frankfurtu nad Mohanem ze dne 9. dubna 2020, a dospěl tak k závěru, že není důvod se domnívat, že otázka přerušení provádění opatření v rámci dotčeného vykonávacího řízení byla soudem státu původu posuzována.
- 7 Dne 16. prosince 2020 podala zúčastněná strana, Lufthansa Technik AERO Alzey GmbH, kasační opravný prostředek k Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud Litvy).

Základní argumenty účastnic původního řízení

- 8 Arik Air Limited tvrdí, že skutečnost, že dlužnice napadla rozhodnutí, které bylo potvrzeno jako evropský exekuční titul, nebo požádala o opravu nebo zrušení potvrzení evropského exekučního titulu, postačuje k tomu, aby mohl příslušný exekutor nebo soud státu výkonu uplatnit opatření stanovená v článku 23 nařízení č. 805/2004. Dále, pokud dlužník zpochybní rozhodnutí ve státě původu z důvodu, že nebyl řádně vyrozuměn o soudním řízení, je třeba mít za to, že jsou dány výjimečné okolnosti ve smyslu čl. 23 písm. c) nařízení č. 805/2004.
- 9 Zúčastněná strana, Lufthansa Technik AERO Alzey GmbH, tvrdí, že žaloby podané dlužnicí u německých soudů nemají vliv na vykonatelnost rozhodnutí okresního soudu v Hünfeldu potvrzeného evropským exekučním titulem a že dlužnice pouze způsobuje průtahy v soudním řízení. Výklad pojmu „výjimečné okolnosti“ ve smyslu čl. 23 písm. c) nařízení č. 805/2004 je navíc právně irelevantní, neboť určení, zda takové okolnosti jsou nebo nejsou ve věci dány, je otázkou skutkovou, nikoli otázkou výkladu práva.

Stručné shrnutí důvodů pro podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 10 Předkládající soud nejprve poukazuje na body 8, 9 a 20 odůvodnění nařízení č. 805/2004, jakož i cíl tohoto nařízení uvedený v článku 1, kterým je zavedení evropského exekučního titulu pro nesporné nároky, aby byl stanovením minimálních norem umožněn volný pohyb rozhodnutí, soudních smírů a úředních listin ve všech členských státech, aniž by se v členském státě výkonu musela před uznáním a výkonem konat zprostředkující řízení.
- 11 Ve srovnání s nařízením č. 44/2001, které tento cíl sledovalo zavedením řízení o prohlášení vykonatelnosti, zakotvuje nařízení č. 805/2004 alternativní způsob výkonu rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, na základě kterého mohou být rozhodnutí vydaná ve věcech týkajících se nesporných nároků potvrzena jako evropský exekuční titul. Toto nařízení tak rozděluje pravomoc mezi soudy státu původu a soudy státu výkonu. Zatímco soud státu původu se musí ujistit, že jsou splněny určité podmínky stanovené v tomto nařízení, včetně minimálních procesních požadavků, jejichž účelem je chránit mimo jiné i práva zaručená článkem 47 Listiny, pravomoc uplatňovat důvody stanovené v článku 23 nařízení č. 805/2004 přísluší orgánům státu výkonu.
- 12 Stejně tak podle judikatury Soudního dvora řízení o potvrzení soudního rozhodnutí jako evropského exekučního titulu se z funkčního hlediska jeví nikoliv jako řízení odlišné od předchozího soudního řízení, nýbrž jako jeho konečná fáze, která je nezbytná pro zajištění plné účinnosti tohoto rozhodnutí tím, že věřiteli umožní přistoupit k vymáhání jeho pohledávky (rozsudek Soudního dvora ze dne 16. června 2016, Pebros Servizi, C-511/14, bod 29). Řádné řízení o výkonu evropského exekučního titulu je tak přímo spojeno se zajištěním účinného práva na soudní ochranu.

- 13 Předkládající soud žádá o vyjasnění vztahu mezi soudním řízením, které probíhá v členském státě původu, kde byl evropský exekuční titul vydán, a týká se rozhodnutí, na jehož základě byl evropský exekuční titul vydán, a vykonávacím řízením vedeném v členském státě, v němž bylo zahájeno provádění opatření v rámci výkonu rozhodnutí na základě tohoto evropského exekučního titulu. Předkládající soud uvádí, že v tomto ohledu dosud neexistuje žádná judikatura Soudního dvora.
- 14 Předkládající soud uvádí, že článek 23 nařízení č. 805/2004 dosud nebyl předmětem výkladu v judikatuře Soudního dvora. Uplatnění opatření stanovených v článku 23 nařízení č. 805/2004 v případě podání opravného prostředku proti rozhodnutí ve státě původu je pro projednávanou věc relevantní.
- 15 Sloveso „může“ použité v článku 23 nařízení č. 805/2004 nasvědčuje tomu, že toto ustanovení upravuje určitý prostor pro uvážení příslušného soudu nebo orgánu (exekutora), nikoli povinnost dotčené opatření uplatnit, či naopak neuplatnit. Je tedy důležité určit rozsah tohoto prostoru pro uvážení a upřesnit kritéria, na jejichž základě je soud nebo exekutor povinen o uplatnění těchto opatření rozhodnout s přihlédnutím k cílům nařízení č. 805/2004 a zajištění ochrany účinného práva na spravedlivý proces.
- 16 Ze spisu vyplývá, že u soudů státu původu je vedeno několik řízení o opravném prostředku podaném proti rozhodnutí, které bylo potvrzeno jako evropský exekuční titul, a že meritum, účelnost a potenciální výsledek těchto soudních řízení probíhajících ve státě původu jsou mezi účastnicemi řízení sporné. Předkládající soud podotýká, že analýza právních norem jiného členského státu upravujících opravné prostředky proti rozhodnutím může vzhledem k rozdílům mezi právními řády a jazykovým rozdílům vyžadovat dlouhou dobu a vynaložení značných prostředků, což nemusí být vždy slučitelné s cílem rychlého výkonu rozhodnutí jiného členského státu. Je tedy důležité určit, jak mají být tyto hodnoty uvedeny do vzájemného souladu a v jakém rozsahu má být prováděno posouzení příslušnými orgány členského státu výkonu.
- 17 Ze znění nařízení č. 805/2004 je zřejmé, že omezení vykonávacího řízení na ochranná opatření a podmínění výkonu rozhodnutí vyžadují, aby bylo rozhodnutí napadeno nebo aby bylo požádáno o opravu nebo zrušení potvrzení evropského exekučního titulu, zatímco zastavení vykonávacího řízení navíc vyžaduje existenci „výjimečných okolností“.
- 18 Na jedné straně z použití slov „napadl“ a „včetně“ v článku 23 nařízení č. 805/2004 vyplývá, že se toto pravidlo vztahuje na všechny opravné prostředky ve státě původu; na základě dokumentů předložených účastnicemi řízení v projednávané věci lze tedy podle všeho říci, že tato podmínka splněna je. Na druhé straně lze s ohledem na znění použité v článku 23 nařízení č. 805/2004 patrně dovodit, že pouhá skutečnost, že proti určitému rozhodnutí potvrzenému evropským exekučním titulem byl zkrátka ve státě původu podán opravný prostředek, k zastavení vykonávacího řízení nestačí, neboť výraz „výjimečné

okolnosti“ předpokládá, že musí být dány určité okolnosti, které nejsou typické pro běžné situace. Význam pojmu „výjimečné okolnosti“ tedy není v případě opravného prostředku podaného proti rozhodnutí státu původu zcela zřejmý a v projednávané věci je důležité, aby předkládající soud zajistil, že bude tento výraz použitý v čl. 23 písm. c) nařízení vykládán v členských státech jednotně.

- 19 ZprvÉ a především by předkládajícímu soudu pomohla určitá vodítka ohledně posouzení „výjimečných okolností“, včetně předmětu takového posouzení, tj. zda je předmětem tohoto posouzení potenciální výsledek řízení probíhajícího ve státě původu, případné pozitivní a negativní dopady opatření, jehož uplatnění je navrhováno, a jiné relevantní okolnosti. ZadržÉ, s ohledem na cíle sledované nařízením č. 805/2004 a na potřebu uvést do souladu práva a oprávněné zájmy oprávněného a dlužníka je rovněž relevantní posoudit, v jakém rozsahu musí soud státu výkonu provádět ověření opravného prostředku za účelem určení existence „výjimečných okolností“, a určit rozložení důkazního břemene.
- 20 Pokud jde o rozhodování o uplatnění opatření stanovených v článku 23 nařízení č. 805/2004, předkládající soud se rovněž táže, zda lze v konkrétním případě uplatnit pouze jedno z nich, nebo zda je možno uplatnit několik těchto opatření společně. Podle práva Litevské republiky je možné, aby byla současně vedena exekuce prodejem nemovitosti a bylo zastaveno vykonávací řízení. Na základě analýzy znění článku 23 nařízení č. 805/2004 a srovnání tohoto znění se zněním článku 44 nařízení č. 1215/2012 je třeba podotknout, že v nařízením č. 805/2004 jsou spojkou „nebo“ oddělena všechna tři opatření, zatímco v nařízením č. 1215/2012 odděluje spojka „nebo“ pouze písmena b) a c) čl. 44 odst. 1 tohoto nařízení.
- 21 Lze se domnívat, že normotvůrce hodlal zakotvit v nařízením č. 805/2004 takový režim, podle kterého lze uplatnit vždy pouze jedno jediné opatření. Pokud tedy exekutor podal návrh na exekuci prodejem nemovitosti (resp. na vydání „ochranného opatření“ ve smyslu nařízení), nelze současně uplatnit žádné jiné opatření. Ze slov „na žádost dlužníka“ vyplývá, že opatření nelze přijímat z podnětu soudu nebo exekutora. S přihlédnutím k rozdílům mezi unijním a vnitrostátním právem žádá předkládající soud o objasnění vztahu mezi jednotlivými opatřeními zakotvenými v článku 23 uvedeného nařízení.
- 22 Konečně je nutno podotknout, že na rozdíl od nařízení č. 1215/2012, a konkrétně čl. 44 odst. 2 uvedeného nařízení, neřeší nařízením č. 805/2004 výslovně otázku přerušení vykonávacího řízení v případě odložení vykonatelnosti rozhodnutí v členském státě původu. Nařízením č. 805/2004 neřeší, zda by v případě, že dojde k odložení vykonatelnosti rozhodnutí ve státě původu, měl být výkon tohoto rozhodnutí v jiném členském státě automaticky přerušen, nebo zda se v tomto ohledu vyžaduje rozhodnutí příslušného orgánu státu výkonu. Jinými slovy, není zřejmé, zda se právní režim zakotvený v čl. 36 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 uplatní na rozhodnutí o odložení vykonatelnosti.

- 23 Rozhodnutí o odložení vykonatelnosti má dopad na práva a povinnosti účastníků řízení. Pokud by se uplatnilo obecné pravidlo stanovené v čl. 36 odst. 1 nařízení č. 1215/2012, byl by v zásadě umožněn volný pohyb takových rozhodnutí bez jakéhokoli zvláštního řízení. Rozhodnutí normotvůrce vyčlenit takováto rozhodnutí do zvláštní normy však nasvědčuje tomu, že přerušení ve státě výkonu musí být provedeno aktivními úkony příslušných orgánů tohoto státu. Předkládající soud se tedy Soudního dvora táže, zda je tato právní logika relevantní pro použití článku 23 nařízení č. 805/2004, nebo zda je třeba uplatnit mechanismus obdobný mechanismu stanovenému v čl. 44 odst. 2 nařízení č. 1215/2012.

PRACOVNÍ DOKUMENT